مجله علوم پزشکی رازی دوره ۳۲، شماره پیوسته ۵۷، ۲۱ خرداد ۱۴۰۴ https://doi.org/10.47176/rjms.32.57

پژوهشی

مقایسه اثر القای خلق مثبت و منفی بر کارکردهای شناختی افراد با کمال‌گرایی

فاطمه قائدی: دانشجوی دکتری روانشناسی بالینی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

اعظم داودی: استادیار، گروه روانشناسی بالینی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران (* نویسنده مسئول) azam.davoodi@iau.ac.ir

قاسم نظیری: دانشیار، گروه روانشناسی بالینی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

سیامک سامانی: استاد، گروه روانشناسی بالینی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

چکیده

زمینه و هدف: برخی ویژگی‌های شخصیتی به دلیل تأثیر ات مثبت یا منفی که بر خلق می‌گذارند، می‌توانند به‌عنوان یک متغیر واسطه‌ای یا تعدیل‌کننده بر فرآیندهای شناختی مانند توجه و حافظه تأثیر داشته، حتی موجب سوگیری‌های شناختی در این فرآیندها شوند. یکی از این ویژگی‌ها کمال‌گرایی است که در پژوهش حاضر بدان پرداخته شد. هدف پژوهش حاضر مقایسه اثر القای خلق مثبت و منفی بر کارکردهای شناختی افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه بود.

روش کار: این پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون – پس آزمون بود. جامعه آماری در این پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بودند. نمونه آماری شامل ۴۰ دانشجو بود که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و به شیوه تصادفی به دو زیرگروه افراد با کمال‌گرایی سازگارانه (۲۰ نفر) و ناسازگارانه (۲۰ نفر) تقسیم شدند. سپس افراد هر زیرگروه به‌طور تصادفی در موقعیتی قرار گرفتند که شامل القای خلق منفی و خلق مثبت است (۱۰ نفر، القای خلق مثبت، ۱۰ نفر القای خلق منفی). آزمودنی‌ها قبل و بعد از انجام القای خلق، آزمون‌های حافظه‌فعال(N- BACK) و آزمون استروپ را تکمیل کردند. داده‌ها به روش تحلیل کوواریانس دوطرفه و با استفاده از نرم‌افزار SPSS ۲۶– تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد القای خلق مثبت می‌تواند باعث بهبود نمرات حافظه‌کاری در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه گردد؛ اما القای خلق مثبت بر روی نمرات توجه انتخابی در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه تأثیر معناداری ندارد. از سوی دیگر القای خلق منفی می‌تواند باعث کاهش نمرات حافظه‌کاری و توجه انتخابی در افراد با کمال‌گرایی ناسازگارانه شود، اما بر روی افراد با کمال‌گرایی سازگارانه اثرگذار نیست ($p<۰/۰۵$). از سوی دیگر نشان داده شد کمال‌گرایی تأثیر تعدیل‌کننده‌ای بر رابطه بین القای خلق و توجه انتخابی دارد ($p<۰/۰۵$).

نتیجه‌گیری: بنابراین، نتیجه گرفته می شود که می‌توان برای ویژگی شخصیتی کمال‌گرایی نقش تعدیل‌کننده در رابطه با القای خلق و توجه انتخابی در نظر گرفت.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

کلیدواژه‌ها

القای خلق،
کارکردهای شناختی،
کمال‌گرایی سازگارانه،
کمال‌گرایی ناسازگارانه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۱

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۳/۲۱

شیوه استناد به این مقاله:

Ghaedi F, Davoodi A, Naziri G, Samani S. Comparing the Effect of Positive and Negative Mood Induction on the Cognitive Functions of People with Adaptive and Maladaptive Perfectionism. Razi J Med Sci. 2025(11 Jun);32.57.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

Razi Journal of Medical Sciences. 2025(11 Jun);32.57. https://doi.org/10.47176/rjms.32.57

Original

Comparing the Effect of Positive and Negative Mood Induction on the Cognitive Functions of People with Adaptive and Maladaptive Perfectionism

Fatemeh Ghaedi: PhD Candidate in Clinical Psychology, Department of Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Iran

Azam Davoodi: Assistant Professor, Department of Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran (*Corresponding Author) azam.davoodi@iau.ac.ir

Ghasem Naziri: Associate Professor, Department of Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Siamak Samani: Professor, Department of Psychology, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Abstract

Background & Aims: One of the most influential models defines perfectionism as a multidimensional personality trait, which includes adaptive and maladaptive perfectionism, which itself has stable subscales (1).

Different components of perfectionism may be related to positive and negative aspects of mental health in different ways, such as maladaptive perfectionism being more associated with problems such as anxiety disorders (2). Adaptive perfectionism involves setting lofty goals and striving for rewards associated with success while maintaining the ability to be satisfied with performance. In fact, perfectionists tend to blame themselves for not achieving perfect results (3). Cognitive function refers to a variety of mental capacities, including thinking, reasoning, remembering, learning, problem solving, decision making, and attention. The dominant approach to measuring and conceptualizing cognitive function has been psychometrics, which began with efforts to quantify cognitive capacities. In other words, cognitive function includes a set of capacities that give an individual the ability to recognize, process, and respond to incoming information. One of the important cognitive functions is memory. Memory is the process by which information is encoded, stored, and later recalled. Although memory is considered one of the indicators of intelligence; in fact, it is the main substrate of intelligence (4).

Methods: This research was semi-experimental with a pre-test-post-test design with a control group. The statistical population in this research included all students at Payam Noor University in the center of Tehran in the academic year of 2022. The statistical sample consisted of 40 students who were selected using purposeful sampling and were randomly divided into two subgroups of people with adaptive perfectionism (20 people) and maladaptive perfectionism (20 people). Then the people of each subgroup were randomly placed in a situation that included negative mood induction and positive mood induction (10 people with positive mood induction, 10 people with negative mood induction). Subjects completed working memory tests (N-BACK) and Stroop tests before and after mood induction. Data was analyzed by two-way covariance analysis using SPSS-26 software.

Results: The results of data analysis showed that positive mood induction can improve working memory scores in people with adaptive and maladaptive perfectionism, but positive mood induction has no significant effect on selective attention scores in people with adaptive and maladaptive perfectionism; on the other hand, the induction of negative mood can reduce the scores of working memory and selective attention in people with maladaptive perfectionism, but it does not affect people with adaptive perfectionism ($p<0.05$). On the other hand, it was shown that

Keywords

Mood Induction, Cognitive Functions, Adaptive Perfectionism, Maladaptive Perfectionism

Received: 01/03/2025

Published: 11/06/2025

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

perfectionism has a moderating effect on the relationship between mood induction and selective attention ($p<0.05$).

Conclusion: Therefore, we conclude that the personality trait of perfectionism can be considered to have a moderating role in relation to mood induction and selective attention. Therefore, the personality trait of perfectionism can be considered to have a moderating role in relation to mood induction and selective attention. This study, like other studies, faced some limitations, including that the present study was conducted on a sample of students at Payam Noor University in central Tehran, so caution should be observed in generalizing the results to other populations. It is suggested that future studies examine the effect of mood induction on other cognitive variables, such as other types of memory and cognitive flexibility. Also, given that cognitive theories believe that memory and attention bias in information processing play an important role in the development and maintenance of emotional disorders. In the treatment of emotional disorders, by giving frequent feedback to the person with the disorder about how to process information, the patient can be actively involved in the treatment process and reminded of his or her important role in accelerating treatment.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Cite this article as:
Ghaedi F, Davoodi A, Naziri G, Samani S. Comparing the Effect of Positive and Negative Mood Induction on the Cognitive Functions of People with Adaptive and Maladaptive Perfectionism. Razi J Med Sci. 2025(11 Jun);32.57.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

مقدمه

یکی از تأثیرگذارترین مدل‌ها، کمال‌گرایی را به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی چند بعدی تعریف می‌کند که کمال‌گرایی سازگار و ناسازگار را شامل می‌شود که خود دارای زیر مقیاس‌هایی پایدار است (۱). مولفه‌های مختلف کمال‌گرایی ممکن است به طرق مختلف با جنبه‌های مثبت و منفی سلامت روان مرتبط باشد؛ چنان‌که کمال‌گرایی ناسازگارانه بیشتر با مشکلاتی مانند اختلالات اضطرابی ارتباط دارد (۲). کمال‌گرایی سازگارانه شامل تعیین اهداف عالی و تلاش برای پاداش‌های مرتبط با موفقیت در عین حفظ توانایی رضایت از عملکرد است؛ در واقع افراد کمال‌گرا تمایل دارند خود را به‌خاطر نرسیدن به نتایج کامل سرزنش کنند (۳). عملکرد شناختی به ظرفیت‌های ذهنی متعددی شامل تفکر، استدلال، یادآوری، یادگیری، حل مسئله، تصمیم‌گیری و توجه اشاره دارد. رویکرد غالب در سنجش و مفهوم‌سازی عملکرد شناختی، روان‌سنجی بوده که از تلاش‌هایی آغاز شده است که سعی در کمی کردن ظرفیت‌های شناختی داشته‌اند. به بیان دیگر، عملکرد شناختی مجموعه‌ای از ظرفیت‌ها را شامل می‌شود که به فرد، توانایی بازشناسی، پردازش و پاسخ به اطلاعات ورودی را می‌دهد.

یکی از کارکردهای شناختی مهم، حافظه محسوب می‌شود. حافظه فرآیندی است که به‌وسیله آن اطلاعات کدگذاری، ذخیره و بعداً یادآوری می‌شود. اگر چه حافظه، یکی از شاخص‌های هوش محسوب می‌شود، ولی در واقع اصلی‌ترین بستر هوش است (۴). حافظه‌کاری یکی از انواع حافظه است که به ذخیره و دست‌کاری موقتی اطلاعات در یک دوره زمانی کوتاه اشاره دارد. این سیستم فعال و پویا برای انجام تکالیف شناختی پیچیده مانند یادگیری، استدلال، ادراک و تفکر استفاده می‌شود (۵). حافظه‌کاری توسط چهار مؤلفه اصلی اداره می‌شود: اجرای مرکزی، که وظیفه تخصیص منابع توجهی و نظارت بر فرآیندهای شناختی را بر عهده دارد؛ حلقه واج‌شناختی که برای ذخیره‌سازی موقت اطلاعات کلامی مسئول است؛ لوح دیداری-فضایی که اطلاعات دیداری-فضایی را نگهداری و دست‌کاری می‌کند؛ و حافظه میانجی رویدادی که اطلاعات جزئی را به‌صورت یکپارچه سازمان‌دهی می‌کند (۶).

در پژوهشی تحت عنوان "شناخت‌های کمال‌گرایی و عملکرد حافظه: تجزیه‌وتحلیل کمال‌گرایی منفی، مثبت و خنثی" با نمونه‌ای از ۱۹۱ دانشجو، ارتباط افکار کمال‌گرایی با عملکرد حافظه، بررسی شده که نتایج نشان داد افکار کمال‌گرایی با دقت حافظه برای کلمات منفی مرتبط با کمال‌گرایی همبسته بوده و پیش‌بینی کننده نگرانی‌های فردی است. حالات عاطفی منفی تأثیر منفی بر عملکرد حافظه فعال دارند. پس از تغییر وضعیت عاطفی شرکت‌کنندگان با تصاویر خنثی یا منفی، ظرفیت حافظه‌فعال در شرایط عاطفی منفی کاهش یافت. همچنین، در این حالت، توانایی فیلتر کردن عوامل حواس‌پرت مختل شد؛ در حالی که در وضعیت عاطفی خنثی این توانایی حفظ شد (۷).

یکی دیگر از کارکردهای شناختی، توجه است. توجه فرآیندی است که در آن منابع شناختی به‌طور مستمر بر روی اطلاعات خاص متمرکز می‌شوند و این توانایی معمولاً بر تمامی کارکردهای عصبی-شناختی تقدم دارد (۸). توجه شامل مجموعه‌ای از عملیات پیچیده ذهنی است که در آن فرد به هدف خاصی تمرکز می‌کند، توانایی حفظ و نگه‌داشتن تمرکز در طولانی‌مدت را دارد و قادر است ویژگی‌های محرک را رمزگردانی کند و تمرکز خود را از یک هدف به هدف دیگر منتقل نماید. توجه انتخابی، به‌ویژه، به‌عنوان فرآیند پیچیده‌ای در نظر گرفته می‌شود که در آن فرد ضمن حفظ پاسخ به یک محرک خاص، از پاسخ به سایر محرک‌ها خودداری می‌کند. این مکانیسم فیلترکننده ضروری است تا اطلاعات غیرضروری یا حواس‌پرتی از فرآیند پردازش اطلاعات حذف شود(۹).

یکی از پرسش‌های مهم در تحقیقات حافظه و علوم شناختی، تأثیر حالت عاطفی(خلق‌وخو) بر فرآیندهای شناختی است. نتایج مطالعات نشان می‌دهد که افراد در حالت خلقی شاد تمایل دارند اطلاعات را به‌طورکلی پردازش کنند؛ درحالی‌که در حالت غمگین تمایل به پردازش جزئی‌تر اطلاعات دارند (۱۰). خلق مثبت باعث تقویت پردازش اطلاعات و بهبود توانایی انجام تکالیف پیچیده می‌شود؛ درحالی‌که خلق منفی تأثیر منفی بر عملکرد شناختی دارد و منابع توجه را کاهش می‌دهد.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

همچنین خلق مثبت باعث بهبود توجه و حافظه می‌شود؛ درحالی‌که خلق منفی باعث کاهش ظرفیت حافظه و اختلال در توجه انتخابی می‌شود (۱۱). خلق به دو شکل طبیعی و مصنوعی وجود دارد. خلق طبیعی به واکنش‌های بیولوژیکی و محیطی اشاره دارد، درحالی‌که خلق مصنوعی در شرایط آزمایشی برای القای حالات خاص خلقی استفاده می‌شود. برای القای خلق، روش‌های متنوعی از یادآوری خاطرات شخصی تا استفاده از محرک‌های هیجانی مانند واژه‌ها، چهره‌ها، فیلم‌ها و موسیقی به کار می‌روند. این روش‌ها به دو دسته ساده (یک تکنیک القای خلق) و ترکیبی (دو یا چند تکنیک به‌طور همزمان) تقسیم می‌شوند. نظریه‌ها نشان می‌دهند، که خلق مثبت به پردازش کلی اطلاعات (فراگیر) و خلق منفی به پردازش دقیق‌تر و متمرکز اطلاعات منجر می‌شود (۱۲). همچنین، خلق منفی می‌تواند توجه افراد را به محرک‌های منفی سوق دهد. به نظر می‌رسد که افراد دارای تصاویر منفی از خویش، به صورت انتخابی به بخشی از نشانه‌های محیط که حاوی محتوای منفی است، بیشتر توجه می‌کنند و این مسئله موجب شروع یا تداوم اختلال هیجانی در آن‌ها می‌شود (۱۳).

تحقیقات نشان می‌دهند که القای خلق، چه مثبت و چه منفی، بر حافظه تأثیر می‌گذارد و موجب سوگیری‌هایی متناسب با وضعیت خلقی فرد می‌شود (۱۴). یک سؤال مهم در پژوهش‌های مربوط به تأثیر هیجان بر حافظه این است که آیا هیجان‌های زودگذر (مانند القای موقتی خلق) یا ویژگی‌های پایدار شخصیتی (مانند کمال‌گرایی) تأثیر بیشتری بر حافظه دارند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که خصایص پایدار ممکن است با مکانیسم‌های شناختی خاصی بر حافظه تأثیر بگذارند. به همین دلیل، بررسی هم‌زمان اثرات هیجان‌های زودگذر و ویژگی‌های پایدار بر عملکرد شناختی ضروری است. نتایج مطالعات اخیر نشان داده‌اند که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند بر عملکرد شناختی تأثیر بگذارند. به‌طور خاص، کمال‌گرایی به‌طور معنی‌داری بر دقت حافظه و توجه انتخابی اثر می‌گذارد، اما تأثیری بر زمان واکنش ندارد. همچنین، محرک‌های عاطفی می‌توانند با فرآیندهای حافظه‌کاری تداخل داشته باشند و منابع توجه بیشتری را به پردازش حافظه‌کاری هدایت کنند که این امر منجر به کاهش ظرفیت ذخیره‌سازی حافظه می‌شود (۱۵).

هومل و همکاران (۱۶) بیان داشتند که نگرانی‌های کمال‌گرایانه با خلق منفی مرتبط است و ممکن است رابطه‌ای علی میان این دو وجود داشته باشد. هیجان‌های منفی نه تنها بر دقت حافظه تأثیر می‌گذارند، بلکه احتمال شناسایی نادرست را نیز افزایش می‌دهند. این اثر حتی زمانی که معیارهای سخت‌گیرانه‌تری اعمال می‌شود، همچنان ادامه دارد. این یافته‌ها نشان می‌دهند که فرآیندهای شناختی پیچیده‌تری (مانند فعالیت تداعی ضمنی و احساس آشنایی) در ایجاد حافظه نادرست برای محرک‌های منفی نقش دارند (۱۷). یک خلاء پژوهشی در بررسی‌هایی که به فرضیه‌های حافظه و توجه همسو با خلق پرداخته‌اند آن است که به تفاوت‌های فردی و ویژگی‌های شخصیتی خاصی که می‌توانند فرآیند تأثیر پذیری حافظه و توجه از خلق را تحت تأثیر قراردهند، توجه چندانی نکرده‌اند. به عبارت دیگر برخی ویژگی‌های شخصیتی به دلیل تأثیر ات مثبت یا منفی که بر خلق می‌گذارند، می‌توانند به عنوان یک متغیر واسطه‌ای یا تعدیل‌کننده بر فرایندهای شناختی مانند توجه و حافظه تأثیر داشته حتی موجب سوگیری‌های شناختی در این فرآیندها شوند. یکی از این ویژگی‌ها کمال‌گرایی است. با توجه به مطالب بیان شده، سؤال اصلی در این پژوهش این بود که آیا بین اثر خلق مثبت و منفی بر کارکردهای شناختی افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه تفاوت وجود دارد؟

روش کار

این پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس آزمون می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بودند. نمونه آماری شامل ۴۰ دانشجو بود که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و به شیوه تصادفی به دو

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

زیرگروه افراد با کمال‌گرایی سازگارانه (۲۰ نفر) و ناسازگارانه (۲۰ نفر) تقسیم شدند. سپس افراد هر زیرگروه به‌طور تصادفی در موقعیتی قرار گرفتند که شامل القای خلق منفی و خلق مثبت است (۱۰ نفر القای خلق مثبت، ۱۰ نفر القای خلق منفی). آزمودنی‌ها قبل و بعد از انجام القای خلق، آزمون‌های حافظه‌فعال (N- BACK) و آزمون استروپ را تکمیل کردند. داده‌ها به روش تحلیل کوواریانس دوطرفه و با استفاده از نرم‌افزار SPSS ۲۶- تحلیل شدند. پژوهش حاضر از نوع طرح‌های P × E شامل متغیرهای هویتی و قابل دست‌کاری بود. در این پژوهش متغیر هویتی، ویژگی شخصیتی کمال‌گرایی و متغیر قابل دست‌کاری القای خلق در نظر گرفته شد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز تهران که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ در این دانشگاه مشغول به تحصیل بودند، تشکیل دادند. حجم نمونه با توجه به اینکه توصیه‌شده است در پژوهش‌های آزمایشی از نمونه ۳۰ تایی یا بیشتر استفاده شود (۱۸)، ۴۰ نفر در نظر گرفته شد که به شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

ملاک‌های ورود به مطالعه عبارت بود از: سن بالای ۱۸ سال، داشتن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم، عدم سابقه شرکت در پژوهش‌های مشابه و کسب نمره بالاتر از ۲۳۲ یا کمتر از ۵۸ از مقیاس کمال‌گرایی هیل و همکاران (۱۹)، برای قرارگیری در گروه افراد با کمال‌گرایی ناسازگارانه و سازگارانه. ملاک‌های خروج از این پژوهش نیز شامل عدم تکمیل تمام مراحل پژوهش و مبتلا بودن به بیماری‌های عصبی-شناختی و اختلالات عصبی-رشدی بر اساس نتایج مصاحبه ساختاریافته بالینی برای ارزیابی اختلالات که توسط پژوهشگر انجام شد، بودند. پس از بررسی ملاک‌های ورود و خروج، به متقاضیان شرکت در پژوهش توضیحاتی درباره شرایط آزمایش با زبان ساده داده شد. در ادامه پس از اخذ موافقت کتبی از آن‌ها، پرسش‌نامه کمال‌گرایی هیل و همکاران (۱۹)، را تکمیل کردند. پس از نمره‌گذاری، ۳۰ نفر که نمره بالاتر از ۲۳۲ یا کمتر از ۵۸ از پرسش‌نامه کسب کردند، انتخاب‌شده و به دو زیرگروه افراد با کمال‌گرایی ناسازگارانه (۲۰ نفر) و سازگارانه (۲۰ نفر) تقسیم شدند. افراد هر زیرگروه به‌طور تصادفی در موقعیتی قرار گرفتند که شامل القای خلق منفی و خلق مثبت است (۱۰ نفر القای خلق مثبت، ۱۰ نفر القای خلق منفی). در ابتدا، شرکت‌کنندگان آزمون‌های حافظه‌فعال(ان – بک) و استروپ را تکمیل نمودند. سپس القای خلق انجام گرفت. به‌منظور القای خلق، برای شرکت‌کنندگان دو ویدیو کلیپ در نظر گرفته شد: ۱-یک فیلم 10 دقیقه‌ای از تصاویر زیبا و لذت‌بخش به همراه یک موسیقی شاد (برگرفته از تصاویر بین‌المللی IAPS (International Affective Picture System(IAPS)) و ۲-یک فیلم 10 دقیقه‌ای برگرفته از فیلم گیل مرده است، به همراه یک موسیقی غم‌انگیز.

لازم به ذکر است مطالعات پیشین، تغییرات مورد انتظار در خلق‌وخو بر اساس این دو کلیپ را تائید کردند (۲۰و۲۱). در انتها نیز مجدداً شرکت‌کنندگان آزمون‌های پژوهش را تکمیل کردند. داده‌های جمع‌آوری‌شده از ابزار پژوهش، پس از ورود به رایانه، از طریق تحلیل کوواریانس دوطرفه و با استفاده از نرم‌افزار SPSS – 26 مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفتند.

ابزار سنجش

مقیاس کمال‌گرایی هیل و همکاران (The perfectionism scale of Hill et al (PI)): پرسش‌نامه کمال‌گرایی توسط هیل و همکاران طراحی و اعتباریابی و توسط جمشیدی و همکاران (۲۲)، در ایران هنجاریابی شده است. این پرسش‌نامه برای سنجش میزان کمال‌گرایی و شامل ۵۹ گویه بسته پاسخ بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت می‌باشد. این پرسش نامه دارای هشت مؤلفه است که دو مؤلفه اصلی آن شامل: کمال‌گرایی سازگارانه (مثبت) و کمال‌گرایی ناسازگارانه (منفی) می‌باشد و شش مولفه فرعی شامل حساسیت بین فردی، تلاش برای عالی بودن، نظم و سازماندهی، ادراک فشار از سوی والدین، هدفمندی و استانداردهای بالا برای دیگران است. طیف مورد استفاده در پرسش نامه بر اساس طیف پنج گزینه‌ای

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

لیکرت می‌باشد (شامل کاملاً موافقم- موافقم- تا اندازه‌ای مخالفم- کاملاً مخالفم). برای نمره پرسش نامه، نمره‌های به‌دست آمده را جمع کرده و سپس بر اساس مدل زیر نمرات طبقه‌بندی می‌شود: حد پایین نمره، حد متوسط نمرات، حد بالای نمرات در صورتی که نمرات پرسش نامه بین ۵۸ تا ۱۱۶ باشد، میزان متغیر در این جامعه ضعیف می‌باشد؛ اگر نمرات پرسش نامه بین ۱۱۶ تا ۲۳۲ باشد، میزان متغیر در سطح متوسطی می‌باشد و در صورتی که نمرات بالای ۲۳۲ باشد، میزان متغیر بسیار بالا می‌باشد. طیف مورد استفاده در پرسش‌نامه بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت می‌باشد (شامل: کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم). برای نمره‌گذاری پرسش‌نامه، نمره‌های به دست آمده را باید جمع نمود. هیل و همکاران (۱۹)، گزارش دادند که همسانی درونی پرسش‌نامه کمال‌گرایی هیل و همکاران بالا است که طیفی از ۰/۸۳ تا ۰/۹۱ برای همه خرده مقیاس‌ها را در بر می‌گیرد. همچنین در مطالعه زارعی (۲۳) برای به دست آوردن روایی پرسش‌نامه از نظرات استاد راهنما و چندین تن از دیگر اساتید و متخصصین و کارشناسان استفاده شده است و از آن‌ها در مورد مربوط بودن سؤالات، واضح بودن و قابل‌فهم بودن سؤالات و اینکه آیا این سؤالات برای پرسش‌های تحقیقاتی مناسب است و آن‌ها را موردسنجش قرار می‌دهد، نظرخواهی شد و مورد تائید قرار گرفت. در پژوهش جمشیدی و همکاران (۲۲)، روایی این مقیاس نیز با وجود رابطه بین ابعاد منفی کمال‌گرایی و سلامت روانی تایید گردید. همچنین پایایی پرسش‌نامه ۰/۸۶ محاسبه شد(۲۴). در پژوهش حاضر برای تعیین پایایی این آزمون از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته شد و ضریب پایایی ۰/۷۵ به دست آمد.

آزمون حافظه‌فعال ان-بک (N – Back): آزمون کامپیوتری ان-بک، یک تکلیف برای سنجش حافظه فعال می‌باشد. این آزمون عملکرد شناختی مرتبط با کنش‌های اجرایی نظیر کنترل و تخصیص توجه، تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی پردازش اطلاعات پیرامونی و... است که عموماً در مطالعات تصویربرداری عصبی برای برانگیختن کارکرد مغز آزمودنی‌ها به کار می‌رود. در این آزمون تعدادی محرک بینایی به‌صورت متوالی بر روی صفحه نمایشگر رایانه ظاهر می‌شود و آزمودنی باید در صورت تشابه هر محرک با محرک قبل یا در صورت عدم تشابه، کلید اختصاص داده شده صفحه‌کلید را فشار دهد. روش اجرای آزمون ان – بک بدین صورت است: آزمون ان – بک سه‌گام دارد: در بک-۱، چنانچه محرک نشان داده‌شده با یک محرک قبل از خود مشابه باشد، آزمودنی کلید مشخص‌شده را فشار می‌دهد. در بک-۲، چنانچه محرک ارائه‌شده با محرک دو تا ماقبل خود مشابه باشد، آزمودنی کلید مشخص‌شده را فشار می‌دهد. در بک-۳، چنانچه محرک ارائه‌شده با محرک سه تا ماقبل خود مشابه باشد، آزمودنی کلید مشخص‌شده را فشار می‌دهد. قبل از شروع آزمون اصلی، آزمودنی مرحله یادگیری و تمرینی(آزمایشی) را پشت سر گذاشته و در صورت موفقیت وارد مرحله اصلی می‌شود. مدت‌زمان لازم برای انجام این آزمون ۱۰ دقیقه است. داده‌های به‌دست‌آمده از این آزمون شامل تعداد پاسخ‌های صحیح، تعداد پاسخ‌های غلط، تعداد ماده‌های بی‌پاسخ و میانگین سرعت واکنش پاسخ‌های صحیح است. در هنگام انجام تکلیف ان – بک، کنش‌های اجرایی نظیر کنترل و تخصیص توجه، تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی پردازش اطلاعات پیرامونی و... درگیر می‌شود.

در حیطه حافظه‌کاری نیز، به هنگام انجام این تکلیف، بیشترین میزان درگیری در عملکرد سیستم پردازشگر مرکزی ایجاد می‌شود. از آنجا که این تکلیف هم نگهداری اطلاعات شناختی و هم دستکاری آن‌ها را شامل می‌شود برای سنجش عملکرد حافظه کاری بسیار مناسب شناخته شده است. همچنین، ضریب اعتبار آزمون در دامنه‌ای بین ۰/۵۴ تا ۰/۸۴ گزارش شده است و روایی این آزمون نیز به عنوان شاخص سنجش عملکرد حافظه کاری بسیار قابل قبول است. بوش و همکاران (۲۵)، پایایی این آزمون را ۰/۷۸ گزارش کردند. همچنین قدیری و همکاران (۲۶)، در پژوهشی پایایی این آزمون را از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ محاسبه کردند. همچنین در پژوهش خراسانی و

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

همکاران (۲۷)، روایی این آزمون به عنوان شاخص عملکرد حافظه فعال بسیار قابل قبول در دامنه‌ای بین ۰/۵۴ تا ۰/۸۴ گزارش شده است و پایایی این آزمون را از طریق بازآزمایی ۰/۷۸ گزارش کرده‌اند (۲۵). همچنین در ایران تقی نژاد و همکاران (۲۸)، در پژوهش خود پایایی این آزمون را مورد تأیید قرار دادند. در پژوهش حاضر برای تعیین پایایی این آزمون از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته شد و ضریب پایایی ۰/۸۳ به دست آمد.

آزمون استروپ (Stroop Color-Word Test) (SCWT): این آزمون در سال ۱۹۳۵ توسط استروپ برای ارزیابی توجه انتخابی و انعطاف‌پذیری شناختی ابداع شد. در این پژوهش از این آزمون برای بررسی توجه انتخابی استفاده شد. این آزمون برای مدت بیش از ۶۰ سال به‌عنوان الگوی اندازه‌گیری توجه انتخابی در حیطه روان عصب‌شناسی و روان‌شناسی شناختی مطرح است. این آزمون که تاکنون به زبان‌های مختلف ازجمله چینی، آلمانی، سوئدی، ژاپنی و ... ترجمه‌شده، یکی از مهم‌ترین آزمون‌هایی است که پژوهشگران برای اندازه‌گیری بازداری پاسخ نیز از آن استفاده می‌کنند. در حقیقت آزمون استروپ یک آزمون واحد نیست، بلکه برای اهداف پژوهشی اشکال مختلفی از آن تهیه شده است. شکل اصلی این آزمون چهار مرحله دارد، اما در نسخه‌های جدید، دارای سه مرحله است که به ترتیب شامل تشخیص رنگ‌ها، کوشش‌های هماهنگ و کوشش‌های ناهماهنگ یا تداخل است. در مرحلهٔ اول از آزمودنی‌ها خواسته می‌شود هر چه سریع‌تر نام رنگ‌هایی را که روی یک کارت مخصوص نوشته شده بگویند. مرحله دوم آزمایش شامل خواندن کلمات رنگی است که با رنگ خود چاپ شده‌اند. زمان واکنش و تعداد خطاهای هر سه مرحله ثبت می‌شود. تفاوت زمان واکنش و خطاهای بین آزمایش مرحلهٔ کوشش‌های ناهماهنگ (مرحلهٔ سوم) با کوشش‌های هماهنگ (مرحلهٔ دوم) به‌عنوان خطای تداخل اندازه‌گیری می‌شود. به‌طورکلی در این آزمون ۱۵ کلمهٔ همخوان و ۳۰ کلمه رنگی ناهمخوان نشان داده می‌شود. آزمودنی باید با تأکید بر رنگ بدون توجه به معنی کلمه، رنگ مرتبط را بر روی صفحه کلید فشار دهد. در این آزمون زمان واکنش در محرک‌های همخوان و ناهمخوان اندازه‌گیری می‌شود (۲۹).

در ایران این آزمون را صالحی فدردی (۳۰)، برای کاربران فارسی‌زبان ساخته و اعتباریابی نیز شده است. قرائی پور و همکاران (۳۱)، روایی این آزمون را در ایران ۰/۹۳ گزارش کرده است. در پژوهش گوالتیری و همکاران (۳۲)، پایایی بازآزمایی در گروه چهارصد و هفتاد و یک نفری ۰/۷۱ و روایی همگرای آزمون استروپ ازطریق محاسبه همبستگی این آزمون با آزمون علائم حیاتی سیستم مرکزی اعصاب (r=۰/87) به‌دست آمده است. در پژوهش حاضر برای تعیین پایایی این آزمون از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته شد و ضریب پایایی ۰/۸۴ به دست آمد.

یافته‌ها

افراد شرکت‌کننده در این پژوهش شامل ۲۳ زن و ۱۷ مرد بودند که بین ۱۸ تا ۴۷ سال سن داشتند و میانگین سنی آن‌ها ۲۸/۳ سال بود. در خصوص تحصیلات نیز، از بین ۴۰ نفر شرکت‌کننده در پژوهش، ۱۸ نفر دانشجوی کارشناسی، ۱۶ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد و ۶ نفر دانشجوی دکتری تخصصی بودند. همچنین ۱۹ نفر از آن‌ها مجرد و ۲۱ نفر متأهل بودند. در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد مرتبط با گروه‌ها بر اساس متغیرها نشان داده شده است.

بر اساس داده‌های جدول ۱ به نظر می‌رسد میانگین تعدادی از متغیرهای پژوهش در گروه‌ها در مرحله پس آزمون نسبت به مرحله پیش‌آزمون تفاوت چشمگیری دارد؛ درحالی‌که میانگین متغیرهای پژوهش در گروه کنترل در مرحله پیش‌آزمون و پس آزمون تفاوت چندانی مشاهده نشد. این تفاوت‌ها به‌طور کامل در بخش استنباطی تحلیل داده‌ها با جزئیات بیشتر موردبررسی قرار گرفت. با هدف تحلیل دقیق‌تر تفاوت موجود و جواب به این سؤال که آیا این تفاوت از لحاظ آماری معنادار است یا خیر، از روش تحلیل کوواریانس دوطرفه استفاده شد. پیش از آزمودن فرضیه‌های

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی حافظه‌های کاری و توجه انتخابی در گروه‌های پژوهش

متغیر	گروه		پیش از القای خلق		پس از القای خلق	
			میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
حافظه‌کاری	افراد با کمال‌گرایی	گروه خلق مثبت	۲۹/۱۵	۲/۱۰	۳۲/۵۶	۲/۳۱
	سازگارانه	گروه خلق منفی	۳۰/۷۵	۲/۵۳	۲۹/۱۲	۳/۰۱
	افراد با کمال‌گرایی	گروه خلق مثبت	۳۳/۲۱	۳/۰۳	۳۵/۴۵	۳/۰۶
	ناسازگارانه	گروه خلق منفی	۳۰/۶۸	۲/۶۵	۲۷/۱۲	۲/۸۸
توجه انتخابی	افراد با کمال‌گرایی	گروه خلق مثبت	۴۵۹/۴۷	۳۳/۱۳	۴۷۸/۵۲	۳۸/۲۹
	سازگارانه	گروه خلق منفی	۴۷۰/۵۷	۳۶/۷۱	۴۷۹/۶۹	۳۰/۶۷
	افراد با کمال‌گرایی	گروه خلق مثبت	۴۷۱/۵۱	۳۰/۲۳	۴۷۹/۲۵	۳۳/۹۲
	ناسازگارانه	گروه خلق منفی	۴۶۵/۴۶	۳۶/۹۹	۴۵۱/۳۳	۳۵/۴۱

جدول ۲- نتایج تحلیل کواریانس جهت بررسی تأثیر القای خلق بر کارکردهای شناختی در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه

متغیر وابسته	القای خلق	کمال‌گرایی	مجموع مجذورات	F	مقدار p	اندازه اثر	توان آزمون
حافظه‌کاری	مثبت	سازگارانه	۶۱۲۲/۷۷	۴/۷۹۸	۰/۰۳۸	۰/۱۶۱	۰/۵۵۸
		ناسازگارانه	۸۸۴/۷۶	۱۰/۴۸۹	۰/۰۰۳	۰/۲۹۶	۰/۸۷۵
	منفی	سازگارانه	۸۲۱۱/۸۵	۲/۴۱	۰/۱۴۲	۰/۱۲۴	۰/۳۱۰
		ناسازگارانه	۳۴۴۷/۵۱	۴/۰۶	۰/۰۳۶	۰/۳۲۳	۰/۶۴۱
توجه انتخابی	مثبت	سازگارانه	۷۳۲۷/۶۹	۰/۸۷۷	۰/۳۶۲	۰/۰۴۹	۰/۱۴۳
		ناسازگارانه	۲۷۷۸/۰۳	۴/۱۶	۰/۳۶۲	۰/۰۵۷	۰/۴۸۶
	منفی	سازگارانه	۲۵۰۰/۹۶	۳/۵۳	۰/۰۷۷	۰/۱۷۲	۰/۴۲۶
		ناسازگارانه	۲۴۴۵/۷۶	۳/۹۲	۰/۰۴۰	۰/۳۱۶	۰/۵۸۰

پژوهش، مفروضه‌های مرتبط با تحلیل کوواریانس چندگانه بررسی شد. قبل از اجرای تحلیل کوواریانس دو طرفه، برای رعایت مفروضه‌های آن، از آزمون ام باکس، آزمون شاپیرو ویلک و لوین استفاده شد. نتایج آزمون ام باکس(F=۳/۴۳ ،p=۰/۰۰۵) نشان داد که این مقدار به لحاظ آماری معنادار است و حاکی از آن است که ماتریس‌های کوواریانس متغیر وابسته برای سطح متغیر مستقل برابر نیستند. بنابراین، مفروضه همسانی ماتریس کوواریانس‌ها به‌عنوان یکی از مفروضه‌های آزمون تحلیل واریانس چند متغیری برقرار نمی‌باشد. درصورتی‌که آزمون ام باکس معنی‌دار باشد که نشان‌دهنده ناهمگنی ماتریس‌های واریانس کوواریانس است، اثر پیلایی گزارش می‌شود که نسبت به این مفروضه مقاوم است (۳۳). همچنین، مفروضه‌های نرمال بودن توزیع داده‌ها و همگنی واریانس‌ها با استفاده از آزمون شاپیرو ویلک و آزمون لوین بررسی گردید و نتایج بیانگر آن بود که آزمون شاپیرو ویلک و لوین برای هیچ‌کدام از متغیرها معنادار نیست (p>۰/۰۵)، بنابراین، مفروضه‌های نرمال بودن توزیع داده‌ها و همگنی واریانس‌ها برقرار است و می‌توان از تحلیل‌های پارامتریک در این پژوهش استفاده نمود. در جدول ۲ نتایج تحلیل کوواریانس جهت بررسی تأثیر القای خلق بر عملکردهای شناختی در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه نشان داده شده است.

بر اساس جدول ۲، می‌توان بیان نمود القای خلق مثبت می‌تولند باعث بهبود نمرات حافظه‌کاری در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه گردد؛ اما القای خلق مثبت بر روی نمرات توجه انتخابی در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه تأثیر معناداری ندارد. از سوی دیگر القای خلق منفی می‌تولند باعث کاهش نمرات حافظه‌کاری و توجه انتخابی در افراد با کمال‌گرایی ناسازگارنه شود، اما بر روی افراد با کمال‌گرایی سازگارانه اثرگذار نیست (p<۰/۰۵). در

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

جدول ۳- نتایج تحلیل کوواریانس دوطرفه برای بررسی تعامل القای خلق و نوع کمال‌گرایی بر کارکردهای شناختی

منبع	متغیر وابسته	مجموع مجذورهای نوع سوم	میانگین مجذورات	F	مقدار p	اندازه اثر
پیش‌آزمون	حافظه‌کاری	۲۲۱۹/۲۱۶	۲۲۱۹/۲۱۶	۱۶/۲۵۸	۰/۰۰۱	۰/۳۸۵
	توجه انتخابی	۴۷۸/۸۶	۴۷۸/۸۶	۲/۴۴۱	۰/۱۳۴	۰/۰۸۹
القای خلق	حافظه‌کاری	۴۲۵۸/۸۹	۴۲۵۸/۸۹	۱۸۱/۱۵	۰/۰۰۱	۰/۷۸۹
	توجه انتخابی	۴۴۴/۹۴۸	۴۲۵۸/۸۹	۲/۶۳۱	۰/۰۷۱	۰/۱۵۲
القای خلق کمال‌گرایی	حافظه‌کاری	۱۹۱/۵۸	۱۹۱/۵۸	۰/۹۸	۰/۲۳۵	۰/۰۱۵
	توجه انتخابی	۵۸۹/۵۶	۵۸۹/۵۶	۲۵/۲۱	۰/۰۰۱	۰/۵۹۸
اشتباه	حافظه‌کاری	۳۵۱/۰۲	۱۵/۵۳			
	توجه انتخابی	۵۲۱/۱۶	۲۱/۶۶			

جدول ۳ نتایج تحلیل کوواریانس دوطرفه برای بررسی تعامل القای خلق و نوع کمال‌گرایی بر عملکردهای شناختی نشان داده شده است.

بر اساس نتایج حاصل از جدول ۳ می‌توان بیان نمودکمال‌گرایی تأثیر تعدیل‌کننده‌ای بر رابطه بین القای خلق و توجه انتخابی دارد و از سوی دیگر، کمال‌گرایی هیچ تأثیر تعدیل‌کننده‌ای بر رابطه میان القای خلق و حافظه‌کاری نداشته است.

بحث

هدف از پژوهش حاضر مقایسه اثر القای خلق مثبت و منفی بر کارکردهای شناختی افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه بود. یافته‌های پژوهش نشان داد القای خلق مثبت می‌تواند باعث بهبود نمرات حافظه‌کاری در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه گردد؛ اما القای خلق مثبت بر روی نمرات توجه انتخابی در افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه تأثیر معناداری ندارد. از سوی دیگر القای خلق منفی می‌تولند باعث کاهش نمرات حافظه‌کاری و توجه انتخابی در افراد با کمال‌گرایی ناسازگارنه شود، اما بر روی افراد با کمال‌گرایی سازگارانه اثرگذار نیست. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج دیگر پژوهش‌ها ازجمله، محمد و لیوسین (۳۴)، هومل و همکاران (۱۶)، جولی و همکاران (۱۲) و انصاریون (۱۳) همسو بود. همچنین، محمد و لیوسین (۳۴)، در پژوهشی با عنوان تأثیر القای خلق منفی بر به‌روزرسانی اطلاعات عاطفی گزارش کردند توانایی به‌روزرسانی محتوای عاطفی در حافظه‌کاری تحت تأثیر خلق‌وخو است، به‌طوری‌که خلق منفی میزان دقت به‌روزرسانی را مختل می‌کند. هومل و همکاران (۱۶) در پژوهشی گزارش کردند بین نگرانی‌های کمال‌گرایانه و خلق منفی رابطه وجود دارد. به‌طوری‌که یک رابطه علی یک‌طرفه از نگرانی‌های کمال‌گرا به خلق منفی ممکن است در افراد با سطوح بالای کمال‌گرایی وجود داشته باشد. زمینه‌های موقعیتی که خلق‌وخوی خاصی را القا می‌کنند، می‌توانند بر حافظه دیداری – فضایی و حافظه‌کاری تأثیر بگذارند. در نتیجه این ایده ایجاد می‌شود که احساسات مثبت ممکن است، نقش مهمی در تقویت استراتژی‌های شناختی افراد ایفا کنند.

همچنین در پژوهش پاولا و همکاران (۳۵) مشخص شده است که در گروه خلق مثبت، خاطرات و لغات مثبت و در گروه خلق منفی، خاطرات و لغات منفی بیشتری یادآوری شده است. همچنین، گروه کنترل در یادآوری خاطرات و لغات مثبت بهتر از گروه خلق منفی عمل کرده و یادآوری خاطرات و لغات منفی در گروه عادی بیشتر از گروه خلق مثبت بوده است. در نتیجه خلق مسلط می‌تواند اثر تسهیلی بر یادآوری خاطرات و لغات(حافظه) داشته باشد. در تبیین یافته‌های فوق می‌توان بیان نمود وقتی فرد در یک حلت عاطفی خاص قرار دارد، پردازش اطلاعات مطابق با آن حلت عاطفی افزایش می‌یابد. در چارچوب نظریه شبکه‌ای، خاطراتی که از نظر عاطفی با خلق‌وخوی فعلی فرد مطابقت دارند، در دسترس‌تر می‌شوند، زیرا اطلاعات هیجانی فعال‌شده باعث فعال شدن

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

بازنمایی‌های مرتبط عاطفی می‌گردد (۳۶).

مطالعات پیشین نشان می‌دهد که خلق‌وخوی مثبت دامنه توجه بصری را گسترش می‌دهد که می‌تواند به‌صورت افزایش حواس‌پرتی ظاهر شود. بر اساس این چارچوب، یک حالت عاطفی منفی نشان‌دهنده یک موقعیت مشکل‌ساز است که نیازمند تمرکز دقیق و متمرکز بر جزئیات است؛ درحالی‌که حالت عاطفی مثبت نشان‌دهنده عدم وجود مشکل در محیط و در نتیجه کاهش نیاز به توجه و تلاش بسیار متمرکز است. از سوی دیگر، شافران، کوپر و فربرن (۳۷)، یک مدل شناختی – رفتاری ایجاد کردند که برخی از ویژگی‌های شناختی مرتبط در کمال‌گرایی را برجسته می‌کند. اولاً، کمال‌گراها اهدافی را تعیین می‌کنند که به‌سختی امکان‌پذیر است. ثانیاً، آن‌ها نمی‌توانند به این اهداف دست یابند، زیرا از ابتدا به‌طور غیرواقعی بیش‌ازحد توان فرد بوده‌اند. ثالثاً، فشار مداوم برای دنبال کردن یک کمال غیرممکن، با شکست اجتناب‌ناپذیر به‌عنوان نتیجه، بهره‌وری و عملکرد را کاهش می‌دهد و منجر به تعویق یا اجتناب از کار می‌شود. چهارم، این چرخه تعیین‌کننده انتقاد شدید از خود و تحقیر خود است، که کمال‌گرا را مستعد تجربه پریشانی عاطفی به شکل اضطراب یا خلق ناخوشایند می‌کند.

برخی از کمال‌گرایان از نظر شناختی مستعد پردازش اطلاعات منفی هستند که تفاوت‌های استانداردها و ایده‌آل‌های کمال‌گرا را برجسته می‌کند. نظریه عصب – روان‌شناختی تأثیر خلق مثبت بر فرآیندهای شناختی را این‌گونه شرح می‌دهد: خلق مثبت منجر به آزاد شدن دوپامین در نواحی پیش‌پیشانی مغز می‌شود و به‌طور مثبت بر کنترل توجه و حافظه‌کاری تأثیر می‌گذارد. بر اساس این دیدگاه نظری، مطالعات گزارش داده‌اند که تأثیر عاطفه مثبت عملکردهای شناختی شامل ظرفیت حافظه‌کاری و کنترل توجه را در طیف وسیعی از وظایف، بهبود می‌بخشد. تصاویر مثبت در اثر ایجاد خلق مثبت و آزادسازی دوپامین می‌تواند نقش مهمی بر کارکردهای شناختی از جمله حافظه‌کاری و توجه داشته باشد (۳۸). از سوی دیگر نتایج پژوهش نشان داد کمال‌گرایی تأثیر تعدیل‌کننده‌ای بر رابطه بین القای خلق و توجه انتخابی دارد. از سوی دیگر، کمال‌گرایی هیچ تأثیر تعدیل‌کننده‌ای بر رابطه میان القای خلق و حافظه‌کاری نداشته است. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج دیگر پژوهش‌ها از جمله، تنتا و همکاران (۳۹)، فضیلت‌پور و فضیلت‌پور (۴۰) همسو بود. در پژوهشی تنتا و همکاران (۳۹) تحت عنوان "سوگیری‌های توجه در کمال‌گرایی (پرهیز از توجه از محرک‌های هیجانی منفی)" به این نتایج دست یافتند که افرادی که نگرانی‌های کمال‌گرایانه بیشتری دارند، به‌سختی توجه خود را از محرک‌های منفی احساسی منحرف می‌کنند.

فضیلت‌پور و فضیلت‌پور (۴۰)، نیز در مطالعه خود با هدف مقایسه نحوه اختصاص توجه به محرک‌های مرتبط و نامرتبط خنثی در خلق افسرده و غیر افسرده، نشان دادند در اختصاص توجه به محرک‌های مرتبط، تفاوت معناداری بین گروه‌ها وجود نداشت؛ اما توجه به محرک‌های نامرتبط در افراد گروه افسرده بیشتر از گروه غیر افسرده بود. در تبیین نتایج فوق، می‌توان بیان نمود فرد می‌تواند کنترل ارادی قابل‌توجهی بر فیلتر توجه اعمال کند تا محرک‌هایی که با اهداف صریح فرد سازگار هستند، بیشتر مورد توجه قرار گیرند و بخشی از تجربه آگاهانه فرد شوند. خلق موقت فرد می‌تواند بر فیلتر توجه تأثیر بگذارد، در نتیجه بر اطلاعاتی که فرد از آن استخراج می‌کند و چگونگی تجربه جهان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از سوی دیگر، مدل‌های نظری کمال‌گرایی نشان می‌دهد که سوگیری‌های شناختی اساسی وجود دارد که ممکن است برای حفظ کمال‌گرایی عمل کند. یکی از این سوگیری‌ها ممکن است ترجیح توجه محرک‌های مرتبط با تهدید نسبت به اطلاعات غیر تهدید کننده باشد. محققان پیشنهاد کرده‌اند که سوگیری توجه نسبت به تهدید (مثلاً محرک‌هایی که کمال را تهدید می‌کنند) می‌تواند شکست را برجسته کند که ممکن است یک عامل مهم حفظ کمال‌گرایی باشد.

در مطالعاتی که نقش توجه انتخابی در آسیب‌شناسی‌های روانی مختلف را بررسی می‌کند یک تمایز اساسی بین دو فرآیند فرعی ایجاد می‌شود که

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

می‌تواند بر تجلی کلی سوگیری تأثیر بگذارد. این فرآیندها تمایل به توجه سریع‌تر به محرک‌های خاص و مشکل در کنار گذاشتن توجه از محرک‌ها هستند. همچنین القای خلق تأثیرات متفاوتی می‌تواند روی افراد با کمال‌گرایی سازگارانه و ناسازگارانه داشته باشد (۳۷). لذا، می‌توان برای ویژگی شخصیتی کمال‌گرایی نقش تعدیل‌کننده در رابطه با القای خلق و توجه انتخابی در نظر گرفت.

نتیجه‌گیری

به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که، می‌توان برای ویژگی شخصیتی کمال گرایی نقش تعدیل کننده در رابطه با القای خلق و توجه انتخابی در نظر گرفت.

محدودیت‌ها

این پژوهش همچون سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی مواجهه بود. ازجمله اینکه پژوهش حاضر بر روی نمونه‌هایی از دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز تهران انجام شد، لذا، در تعمیم نتایج به سایر جامعه‌ها باید جوانب احتیاط رعایت شود.

پیشنهادات

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، تأثیر القای خلق روی سایر متغیرهای شناختی؛ مانند انواع دیگر حافظه و انعطاف‌پذیری شناختی موردبررسی قرار گیرد. همچنین با توجه به اینکه طبق نظریه‌های شناختی اعتقاد بر این است که سوگیری حافظه و توجه در پردازش اطلاعات نقش مهمی در ایجاد و تداوم اختلالات هیجانی دارد. می‌توان در روند درمان اختلالات هیجانی، با دادن بازخوردهای مکرر درباره نحوه پردازش اطلاعات به فرد دارای اختلال، بیمار را به‌طور فعال در روند درمان مشارکت داد و نقش مهم وی را در تسریع درمان یادآور شد.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از تمامی افراد شرکت‌کننده در پژوهش و همچنین از مراکز درمانی شهر شیراز تشکر و قدردانی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

رازداری، خیررسانی، اصول احترام به فرد و عدالت از اصول بنیادی جهت رعایت اصول اخلاقی در پژوهش است. در این پژوهش سعی شد که این اصول رعایت شود و با در نظر گرفتن این اصول رضایت‌نامه‌ای تدوین شد که شرکت‌کنندگان قبل از ورود به مداخله آن‌را مطالعه نموده و امضا کردند. این پژوهش از رساله دکتری نویسنده اول با کد اخلاق IR.IAU.SHIRAZ.REC.1403.138 می‌باشد.

مشارکت نویسندگان

در پژوهش حاضر نویسنده دوم، به عنوان استاد راهنما، نظارت و راهبردی روند کلی پژوهش و تدوین و نهایی‌سازی اصلاحات مقاله را بر عهده داشته‌اند. نویسنده اول در تدوین طرح تحقیق، فرآیند گردآوری، تحلیل و تفسیر یافته‌ها و نگارش متن مقاله را برعهده داشته و در مجموع نتیجه‌گیری از یافته‌ها و بسط و تفسیر به صورت مشترک و با بحث و تبادل نظر کلیه همکاران و با همراهی نویسنده سوم و چهارم، به عنوان استاد مشاور پایان‌نامه، انجام شد.

References

1. Cs´aky-Pallavicini K, Horv´ath Z, Unoka Z. Personality organization and anxiety symptoms: Investigating the mediation of perfectionism. Comprehensive Psychiatry. 2025;65(Suppl 1):S666.
2. Juwono ID, Kun B, Demetrovics Z, Urb´an R. Healthy and unhealthy dimensions of perfectionism: perfectionism and mental health in Hungarian adults. Int J Mental Health Addict. 2023;3017–3032.
3. Baranskaya L, Zhuravskaya K, Ivanova V. Adaptive and maladaptive perfectionism of graduating medical students. Eur Psychiatry. 65(Suppl 1), S666.
4. Wali M. Role of the somatosensory cortex in motor memory consolidation. J Neurophysiol. 2020;124(3):648-651.
5. Baddeley AD, Hitch G, Allen R. A multicomponent model of working memory. Working memory. State of the Science. 2021;10-43.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

6. Cowan N. Working Memory: The Connected Intelligence. Psychology Press. 2021.
7. Marsh M, Kahn JH, McBride DM. Perfectionism cognitions and memory performance: A signal detection analysis of perfectionism-relevant, negative, positive, and neutral words. Curr Psychol. 2024;43(37):29653-29661
8. Bagheri F. D2 Test of Selective Attention, Concentration and Effort. Arjomand Publications. Tehran. 1401:144.
9. Moorselaar D, Slagter HA. Inhibition in selective attention. Annals of the New York Academy of Sciences. 2020.
10. Hall ACG, Evans DG, Higginbotham L, Thompson KS. The effects of mood and retrieval cues on semantic memory and metacognition. Scand J Psychol. 20220;61(3):333–347
11. Johnson J. Effect of emotions on learning, memory, and disorders associated with the changes in expression levels: A narrative review. Brain Circul. 2024;10(2):134-144.
12. Juli S, Craske MG. Effects of Positive and Negative Affect Inductions on Interpretive and Response Bias. Behav Res Ther. 2024;173:104460.
13. Ansariyon M, Mirzahosseini H, Zargham Hajbi M. The role of emotion induction on false memory with the mediating role of attentional bias in patients with mood disorders. Behav Sci Res. 2024;22(3):406-417.
14. Zare H, Ghorbani T. Comparing the effect of positive and negative mood induction on false memory and correct memory of individuals with anxiety-depressive symptoms and normal individuals. Cogn Sci Updates. 2016;18(71):80-89.
15. Plancher G, Massol S, Dorel T, Chainay H. Effect of negative emotional content on attentional maintenance in working memory. Cognition and Emotion. 2018;1–8.
16. Hummel J, Cludius B, Woud ML, Holdenrieder J, Mende N, Huber V, et al. The causal relationship between perfectionism and negative affect: Two experimental studies. Personality and Individual Differences. 2023;200.
17. Cooper LM, Shah D, Moucharik I, Munshi Z. Investigating a bias account of emotional false memories using a criterion warning and force choice restrictions at retrieval. Cogn Emot. 2024:1-16.
18. Delavar A. Research Methodology in Psychology and Educational Sciences (Fifth Edition). Tehran: Ed. 2020.
19. Hill RW, Huelsmann TJ, Furr RM, Kibler J, Vicente BB, Kennedy C. A new measure of perfectionism: The Perfectionism Inventory. J Pers Assess. 2004;82:80-91.
20. Chua JL, Touyz S, Hill AJ. Negative mood-induced overeating in obese binge eaters: an experimental study. Int J Obes Relat Metab Disord. 2004;28(4):606–610.
21. Cardi V, Leppanen J, Leslie M, Esposito M, Treasure J. The use of a positive mood induction video clip to target eating ehavior in people with bulimia nervosa or binge eating disorder: An experimental study. Appetite. 2018.
22. Jamshidi B, Hossein Chari M, Haghighat S, Razmi MR. Validation of a new scale of perfectionism. J Behav Sci. 2009;3(1):35-43.
23. Zarei A. Investigating the effectiveness of assertive behavior skills training on decision-making and perfectionism of third-grade female students in Tehran's 8th district high school, Master's thesis in Educational Psychology, Allameh Tabatabaei University. 2014.
24. Zare H, Safarinia M, Rezaei P. Comparison of metacognitive learning strategies, perfectionism and cognitive arousal between top-ranked and other candidates in national university entrance exams. Knowledge and Research in Applied Psychology, 2013;14(51):53-62.
25. Bush DE, Ziegelstein RC, Tayback M, Richter D, Stevens S, Zahalsky H, Fauerbach JA. Even minimal symptoms of depression increase mortality risk after acute myocardial infarction. Am J Cardiol. 2007a;88(4):337- 41.
26. Ghadiri F, Jazayeri AR, Ashayeri H, Ghazi Tabatabaei SM. The role of cognitive rehabilitation in reducing executive function deficits and obsessive-compulsive symptoms in schizo-obsessive-compulsive patients. Rehabilitation Archives (Rehabilitation) [Internet]. 2006;7(4 (Issue 27)):15-24.
27. Jalahi H, Khorasani A, Yemeni Dozi Sorkhabi, M. Board of Trustees of Medical Sciences Universities and Policy Making in the Ministry of Health, Treatment and Medical Education from the Perspective of Decision Makers, Second Conference on Governance and Public Policy Making, Tehran. 2018.
28. Taghinejad F, Ghasemzadeh M. A New Model Based on Deep Neural Networks for Labeling Lexical Components of Speech. 2018.
29.https://civilica.com/doc/1591387
30. Sadri Damirchi A, Behboei S, Mojard A. The Role of Performance in Stroop Test in Predicting Anxiety and Self-Efficacy in Falling in Urban Elderly. Salamand. 2018;13(7):38-48.
31. Salehi Faddari J. Implicit cognitive processes and attentional bias towards addictive behaviors: Introduction, construction and application of the Stroop Addiction Test. J Principles Mental Health. 2010;12(45):89-358.
32. Gharaipour R, Abbasian AA, Mirhadi H. Investigating the effect of internal marketing on organizational performance by considering the mediating variable of organizational entrepreneurship, First International Conference on Accounting, Management and Innovation in

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]

Business, Soumeh Sara. 2015.
33. Gualtieri CT, Johnson LG. Reliability and validity of a computerized neurocognitive test battery, CNS Vital Signs. Arch Clin Neuropsychol. 2006;21(7):623-43.
34. Yazdani N, Ganji H, Pasha Sharifi H, Abolmaali Al-Husseini K. Predicting test anxiety based on personality traits and intelligence beliefs with the mediation of academic self-efficacy. 2023.
35. Mohammed AR, Lyusin D. The effect of an induced negative mood on the updating of affective information. Cognitive Processing. 2022;23(1):91–98.
36. Pavlova M, Lund T, Nania C, Kennedy M, Graham S. A randomized controlled trial of a parent-led memory-reframing intervention. J Pain. 2022;23(2):263–275.
37. Ye C, Liu R, Guo L, Zhao G, Liu Q. A negative emotional state impairs individuals' ability to filter distractors from working memory: an ERP study. Cogn Affect Behav Neurosci. 2024;1-14.
38. Shafran R, Cooper Z, Fairburn CG. Using artificial intelligence in internet cognitive behaviour therapy for perfectionism in young people.Behaviour Research and Therapy, 2025;40(7):773–791.
39. Blackwell SE, Rölver A, Margraf J, Woud ML. The effect of positive mental imagery versus positive verbal thoughts on anhedonia. Memory. 2023;28(9):1157–1172.
40. Tonta KE, Howell JA, Hasking PA, Boyes ME, Clarke PJF. Attention biases in perfectionism: Biased disengagement of attention from emotionally negative stimuli. J Behav Ther Experim Psychiatry. 2019;64:72–79.
41. Fazalidpour M. Attentional processing in depressed mood: Testing the unfocused attention hypothesis. Cogn Psychol. 2018;6(2):21-30.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.47176/rjms.32.57]